אלא אימא ובלבד שלא יעשנה מצודה פשיטא מהו דתימא [א]במינו נצוד אסור שלא במינו נצוד מותר קמ"ל רב אשי אמר מי קתני בימות החמה ובימות הגשמים בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים קתני ביומי ניסן וביומי תשרי דאיכא חמה ואיכא גשמים ואיכא דבש: ונותנין כלי תחת הדלף בשבת: [א]תנא אם נתמלא הכלי שופך ושונה ואינו נמנע בי רחיא דאביי דלוף אתא לקמיה דרבה אמר ליה זיל עייליה לפוריך להתם [ב]דלהוי כגרף של רעי ואפקיה יתיב אביי וקא קשיא ליה [ג]וכי עושין גרף של רעי לכתחלה אדהכי נפל בי רחיא דאביי אמר תיתי לי דעבדי אדמר אמר שמואל [ד]גרף של רעי ועביט של מימי רגלים מותר להוציאן לאשפה [ה]וכשהוא מחזירו נותן בו מים ומחזירו סבור מינה גרף של רעי אגב מנא אין בפני עצמו לא ת"ש[ו] [ה]דההוא עכברתא דאשתכח בי אספרמקי דרב אשי אמר להו רב אשי נקטה בצוציתה ואפקוה: **מתני'** [ז]כל שחייבין עליו משום שבות משום רשות משום מצוה בשבת חייבין עליו ביו"ט ואלו הן משום שבות [ח]לא עולין באילן [ט]ולא רוכבין על גבי בהמה [י]ולא שטין על פני המים [כ]ולא מטפחין ולא מספקין ולא מרקדין ואלו הן משום רשות [ל]לא דנין ולא מקדשין [מ]ולא חולצין ולא מיבמין ואלו הן משום מצוה [נ]לא [ס]מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין [ע]ולא מגביהין תרומה ומעשר כל אלו ביו"ט אמרו קל וחומר בשבת [פ][צ]אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד: **גמ'** לא עולין באילן גזרה שמא יתלוש ולא רוכבין על גבי בהמה גזרה שמא יצא חוץ לתחום שמע מינה [ק]תחומין [ר]דאורייתא אלא גזרה שמא יחתוך זמורה ולא שטין על פני המים גזרה שמא יעשה חבית של שייטין: ולא מטפחין ולא מספקין ולא מרקדין: [ש]גזרה שמא יתקן כלי שיר: ואלו הן משום רשות לא דנין: והא מצוה קעביד לא צריכא דאיכא דעדיף מיניה: ולא מקדשין: והא מצוה קעביד לא צריכא

דאית

מהו דתימא דבר שבמינו נצוד. שדרך לצוד את בני מינו כגון חיה ועוף אסור אבל האי דאין במינו נצוד שרי קמ"ל: **רב אשי אמר.** לעולם כדשנינן מעיקרא דאיכא דבש למאכל אדם ודקשיא לך בימות הגשמים מי איכא דבש לא קשיא דמי קתני ימות החמה וימות הגשמים: **שופך.** לחוץ: **ושונה.** יחזירנו למקומו תחת הדלף: **ואינו נמנע.** מלשנות כל היום אם צריך לכך: **כי רחיא דאביי דלוף.** הדלף היה נופל על הרחים שלו והיו עשוין בטיט ונמוחים מפני הגשמים ולא היה מספיק לכלים הצריכים לתת תחת הדלף: **זיל עייליה לפוריך להתם.** לבית שהוא שם דלהוי כגרף של רעי שיהו מאוסים הרחים לך להיות לפני מטתך ואתה מותר לטלטלן ולהוציאן לחוץ כדאמר לקמן דגרף של רעי מותר להוציאו לאשפה: **וכי עושין גרף של רעי לכתחלה.** וכי מותר לגרום שיהא הדבר מאוס לו כדי שיוציאנו: **תיתי לי דעבדי אדמר.** תבואני זאת בשכרי שעברתי על דברי רבי: גרף ועביט כלי חרס הן אלא של רעי קרוי גרף ושל מימי רגלים קרוי עביט: **נותן בו מים ומחזירו.** למוקלין מחמת מאוס הן ואי לאו אגב מיא לא מצי לטלטליהו. ולהוציאו הוא דשרו ליה משום כבודו: **סבור מינה.** מדשמואל היו סבורים התלמידים דדוקא גרף נקט דאגב מנא שרי לטלטל את הרעי אבל בפני עצמו ליטול את הרעי או דבר מאוס ממש בידו ויוציאנו לא שרו ליה: **באספרמקי.** בשמים: **בצוציתה.** בזנבה: **מתני' כל שחייב עליו.** מדברי סופרים שלא לעשותו בשבת משום שבות או משום רשות שיש בו קצת מצוה אבל לא מצוה גדולה וקרוב הוא להיות דבר הרשות ויש בו איסור מדברי סופרים: **או משום מצוה.** או שיש בו מצוה ממש ואסרוהו חכמים לעשות בשבת: **חייבין עליו.** שלא לעשותו ביו"ט: **ואלו הן.** דברים שאסורין משום שבות שהטילו עליו חכמים לשבות מהן ואין בעשייתן שום מצוה: **לא עולין באילן כו'.** כולהו מפרש בגמרא אמאי גזור בהו רבנן: **אין מטפחין.** כף: * **ואין מספקין.** על ירך: **ואין מרקדין.** ברגל. וכולן לשמחה ולשיר ובגמרא מפרש גזרה שמא יתקן כנגדן כלי שיר דקא עביד מנא: **ואלו הן משום רשות.** כלומר שהיה לנו להתירן משום שהן קרובין למצוה ואסרום חכמים. האי דקרו ליה רשות משום הנך דבעי למתני בסיפא דהוו מצוה גמורה ולגביהן קרי להנך מציעי רשות ולהנך קמאי קרי שבות דאיסור שבות גמור יש בהן לפי שאין בהן צד לסלק גזירות חכמים מעליהן שאין בהן לחלוחית מצוה: **לא דנין.** דין: **ולא מקדשין.** אשה. ובגמרא מפרש אמאי קרי ליה רשות (ואמאי טעמא גזור עלייהו): **ולא מקדישין.** הקדשות: **מעריכין.** ערכך עלי ונותן כפי שנים כמו שכתוב בפרשת ערכין (ויקרא כז): **ולא מחרימין.** הרי בהמה זו חרם וסתם חרמים לבדק הבית: **גמ' שמא יעלה ויתלוש.** דהוי איסורא מדאורייתא דהיינו קוצר שתולש מן המחובר: **שמא יצא חוץ לתחום.** מתוך שאינו מהלך ברגליו אינו רואה סימני התחומין: **שמע מינה תחומין מדאורייתא.** מדגזור רכיבה אטו תחומין דאי מדרבנן לא הוו אסרי מלתא אחריתא משום דידיה: **שמא יחתוך זמורה.** להכותה והוי קוצר מן המחובר: **חבית של שייטין.** כלי של גומא שאורגין אותו ועושין כמין חבית ארוכה ולמדין בו לשוט: **הא מצוה קא עביד.** ואמאי קרי ליה רשות: **ולא מקדשין הא מצוה קא עביד.** שנושא אשה לפרות ולרבות ואמאי קא קרי ליה רשות:

דאית

אלא אימא ובלבד שלא יעשנה מצודה. פ"ה ובלבד שלא יכסה בו כל החלונות דלר' יהודה אסור ולר' שמעון מותר וגם מעיקרא כי בעי לאוקומי כר' שמעון משמע ליה דבכל ענין מיירי אפילו לעשות כעין מצודה לסתום כל החלונות ותימה דהא מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות והכא ודאי הן נצודות ופירש הר"ר משה מאייבר"א דלר"ש נמי מיירי שיש חור קטן בכוורת אך אינו נראה וא"כ לא הוי פסיק רישיה ולא ימות ולר"ש מותר ולרבי יהודה דאסר אפילו דבר שאינו מתכוין בעי חור גדול שיהא נראה לדבורים לצאת מן הכוורת:

שופך ושונה. למה דס"ד דאיירי לעיל בדלף שאינו ראוי לו קשה היכי מטלטל ליה הא הוה ליה כבסיס והאבן בתוכה דאמר בסוף כירה (שבת דף מו. ושם) דלית בה (ל)פירי וי"ל דשרי משום דהוי כגרף של רעי וכן משמע מדמייתי ליה הכא:

תיתי לי דעבדי אדמר. אע"ג דאמרינן לעיל פ' יו"ט (דף כה: ושם) דאין עושין גרף של רעי לכתחלה ס"ל לרבה דהכא שרי משום פסידא דבי רחיא או משום דלא מקרו לכתחלה כל כך הכא כיון שהיו הגשמים כבר מזלפין בבית אין כל כך לכתחלה כמו מזמנין נכרי:

שמא יעשה חבית של שייטין. פ"ה שלוקחין קנים ועושה כעין חבית ושט בהן וקשה דהא תנן (מ)ואלו טהורין בכלי חרס טבלא שאין לה לבזבזין וחבית של שייטין אלמא דחרס הוא לכן נ"ל שהוא כלי חרס שאין לו פתח ומתוך כך אינו יכול להשתקע במים לפי שאין המים יכולין ליכנס לתוכו ולכך צף על פני המים:

והא מצוה קא עביד. פ"ה וה"ל למחשבינהו בהדי אינך דסיפא ממצוה ומשני לא צריכא דאיכא דעדיף מיניה ולכך אינו מצוה כל כך דומיא דהני דסיפא ולפי זה יכול להיות דגם בדליכא דעדיף מיניה אסור וכן פירש נמי גבי לא מקדשין הא מצוה קא עביד כו' ומשני דאית ליה אשה ובנים משמע אפילו אין לו אשה ובנים מ"מ אסור וקשה דאמר פרק דיני ממונות (סנהדרין דף לה.) לפיכך אין דנין לא בע"ש ולא בערב יו"ט דהיכי נעביד לדייניה במעלי שבתא ולקטליה בשבת אין רציחה דוחה שבת ולא משני משום דאין דנין משמע התם דבסנהדרין דבסתמא ליכא עדיף מנייהו שפיר דנין ויש ליישב דניחא ליה להש"ס למימר טעמא לאסור מן התורה ולא לאסור אלא מדרבנן ור"ת פי' דהא מצוה קא עביד ואמאי גזרו כו' ומשני לא צריכא דאית ליה אשה ובנים אבל אם אין לו אשה ובנים מותר לקדש דמצוה קא עביד וקשה דבפ"ק דיומא בירושלמי גבי כהן גדול מתקנין לו אשה אחרת פריך והרי קונין לו קנין בשבת ומשני אין שבות במקדש ולשני דשרי כיון דמצוה קא עביד דהא כיון שמתה אשתו מצוה לו לישא אשה אחרת ועוד קא עביד מצוה דכתיב וכפר בעדו ובעד ביתו (ויקרא טז) אלא ודאי י"ל כפירוש הקונטרס ולא קשיא מההיא דסנהדרין דהא קאמר הכא טעמא שמא יכתוב וכיון דישבו כבר בדין מערב יו"ט וכתבו דברי המזכין ודברי המחייבים מבעוד יום כדקאמר התם אם כן לא שייך למגזר ועוד י"ל כפירוש ר"ת ולא קשיא מההיא דכהן גדול דשמא חד מתרי טעמי נקט והדר מסיק התם בירושלמי דיומא אמר רבי מונא הדא אמר' הדין דכונסין ארמלין צריך לכונסן מבעוד יום שלא יהא כקונה קנין בשבת ואיתא נמי בריש כתובות בירושלמי ומפרש התם טעמא דעד שלא (נ)קנה אינו זכאי במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה משכנסה זכאי בכולם ונמצא כקונה קנין בשבת והוא נמי איכא לאוקמי כשיש לו אשה ובנים ומהאי טעמא דאין מקדשין לפי שנראה כקונה קנין אסור כמו כן לתת גט בשבת:(ס)

משום

עין משפט
נר מצוה

יז א מיי' פכ"ה מהל' שבת הלכה כד סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שלח סעיף ח וסימן תקכא סעיף ג:
ב [טוש"ע א"ח סימן שח סעיף לו]:
יח ג מיי' פכ"ו שם הלכה יג טוש"ע א"ח סימן שח סעיף לד וסימן תקיח סעיף ה:
יט ד טוש"ע שם סימן שח סעיף לה:
כ ה טוש"ע שם סעיף לד:
כא ו מיי' פ"א מהל' יו"ט הלכה יח:
כב ז מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה ו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שלו סעיף א וסימן תקכד סעיף א:
כג ח מיי' שם הלכה ט סמג שם טוש"ע א"ח סימן שלט סעיף א וסימן תקכד שם:
כד ט מיי' פכ"ג שם הלכה ה טוש"ע שם וסימן שלט סעיף ב ג:
כה [י] מיי' שם הלכה יד טוש"ע א"ח סי' תקכד ס"א וסימן שלט סעיף ד [וטוש"ע ח"מ סי' ה סעיף א]:
כ [מיי' שם ס"ע אה"ע סימן קסט סעיף ו]:
ל [מיי' שם הלכה טו]:
מ [מיי' פ"א מהלכות יו"ט הלכה א טוש"ע א"ח סימן תצה סעיף א]:

◆

רבינו חננאל

נותנין כלי תחת הדלף בשבת. תנא נתמלא הכלי שופך ושונה ואינו נמנע. ירושלמי א"ר חנינא עשו אותה כנהרות ומעינות שבאו מחוץ לתחום, ותני כן נהרות ומעינות שבאו מחוץ לתחום, ממלא כהן בשבת ואצ"ל ביו"ט. בי ריחייא דאביי דלוף, א"ל רבה עייליה לפורייך התם כי היכי דליהוי האי דלף כגרף של רעי, ועביט של מימי רגלים, ואפקיה א"ל וכי עושין גרף של רעי לכתחילה. אדשקלו וטרו נפל בי ריחייא דאביי, אמר תיתי לי דעבדי אדמר. אמר שמואל גרף של רעי ועביט של מימי רגלים מותר להוציאן לאשפה. תניא נמי הכי (א)[גרף של רעי ועביט של מימי רגלים מותר להוציא לאשפתן] וכשמחזיר הכלי נותן בו מים ומחזירו. ואסיקנא דגרף של רעי מוציאין אותו אפילו בפני עצמו בלא כלי, מההוא עכברתא דאשתכח באספרמקיא דרב אשי ואמר להו שקלוה בצוציתא, מלשון ציצית הראש, ואפקוה. [מתני'] כל שחייבים עליו משום שבות ומשום רשות ומשום מצוה בשבת, חייבין עליו ביו"ט. אלו הן משום שבות לא עולין באילן, גזרה שמא יתלוש. ירושלמי אין עולין לאילן בין לח בין יבש. ר' אחא בשם רבי אמר אסור לדוש על גבי זמורה בשבת, היא שרשי אילן היא קולסי כרוב, בגבוהין ג' אבל אינן גבוהין (בארץ) [בארץ הם]. מפני מה אין עולין באילן שמא ישבר ויאכל או ירעיד. ולא רוכבין על גבי בהמה מפני שהוא מצווה על שביתת בהמתו כמוהו שנאמר למען ינוח שורך וחמורך וגו'. גמרא דידן לא רוכבין על גבי בהמה גזרה שמא יחתוך זמורה. ולא שטין על פני המים גזרה שמא יעשה חביה של שייטין. לא מספקין ולא מטפחין

מסורת הש"ס

א) [שבת קו: קז:], ב) לעיל לא: [שבת קמג.], ג) [שבת קמא:], ד) לעיל ל. שבת קמג., ה) פסחים סו: [שבת קכד. קמא:], ו) [עיין תוספות חגיגה ח. ד"ה משום], ז) שבת כ: קכד. קלו: מגילה ז: לעיל כח. תוספתא דמגילה פ"א, ח) [עיין תוספות חגיגה יז: ד"ה דכתיב], ט) [עירובין לה: סוטה ל:], י) [עיין תוספות לעיל ל. ד"ה תנן], כ) רש"ל מ"ז, ל) דלית בה פירי ולא ו"ל. בל"ל, מ) [כלים פ"ב מ"ג], נ) [כגם כל"ל], ס) [ועי' תוספות לעיל יז. ד"ה מ"ט ותוספות עירובין עא. ד"ה ומקני ותוספות גיטין עז: ד"ה ותחיל ותוספות ב"ב קטו: ד"ה קונין],

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ואין מספקין על ירך. עיין מו"ק כו ע"ב תוד"ה אבל:

◆

מוסף רש"י

וכי עושין גרף של רעי לכתחלה. וכי כלי אתינא קמן מסלקין ליה אבל לאתויי קמן או למיזל אנן לגביה כי היכי דנמאס עלן ונסלקיה מי שרי (לעיל לא.). **ולא רוכבין על גבי בהמה.** והוא הדין לכל תשמיש (שבת קנד.). **ולא מטפחין.** ידיו זו לזו משום שיר או משום אבל (לעיל ל.). או על הלב (שבת קמח:). **ולא מספקין.** כף על ירך (לעיל ל.) או כף אל כף, משום אבל (שבת שם). **ולא מרקדין.** ברגל (לעיל ל.) לשמחה (שבת שם). **ולא מגביהין תרומה ומעשר.** דמחזי כמתקן (גיטין נג.). **אין בין יו"ט לשבת.** להיות מותר לכתחלה ביום טוב מה שאסור בשבת, אבל לענין עונשין יש הרבה, שזה בסקילה וכברת וזה בלאו גרידא (מגילה ז:).

◆

רבינו חננאל (המשך)

ולא מרקדין גזרה שמא יעשה כלי שיר. ירושלמי לא מספקין סיפוק הבא מחמתו, כדכתיב ויחר אף בלק ויספוק [את כפיו]. ולא מטפחין טיפוח שהוא לרצונו. ר' יונה וחבריה, חבריה א' בין הכן בין הכן אסור, ור' יונה אומר אחורי ידיהן שרי. דהוה איסתכין ביומי והוו מטפחין אחורי ידייהו בשבתא. בהלוליה דר' שמעון בר', הוו מטפחין אחורי ידיהו בשבתא, עבר רבי מאיר ושמע קלהון, אמר רבותינו הורהו השבת, שמע רבי קליה אמר, מי הוא זה שבא להורהינו בתוך ביתנו, שמע רבי מאיר קליה דרבי וערק, נפקין פריי בתריה, מיפרי אפרה רוחא פקוליה כן על קדליה דרבי מאיר, אודיק רבי מן כוותא וחמא קדליה דר' מאיר מן אחוריו, אמר לא זכיתי להורה אלא על דחמית קדליה דר' מאיר מן אחוריו. ר' יוחנן ור"ל תרויהון אמרי לא זכינן לאורייתא אלא על דתוען אצבעתיה דרי מן גו לקרבון דידיה. ולא מרקדין, דיקוד עוקר רגלו אחת ומניח אחת, קיפוץ ב' רגליו כאחת. א"ר אלעזר כל משמיעי קול אסורין בשבת, ומסקנא אקושי אתרעא בשבתא לא. ואלו הן משום רשות לא דנין. והא מצוה קעביד, דאיכא דעדיף מיניה. ולא מקדשין, בדאית ליה אשה ובנים דלאו מצוה קעביד.

א. כ"ה הגי' נ"כ ברי"ף תניא נמי הכי גרף של רעי וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones